

जैन अल्पसंख्याक आर्थिक विकास
महामंडळ स्थापन करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्याक विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : अविवि २०२४/प्र.क्र.२०४/का-५
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: ०४ ऑक्टोबर, २०२४

प्रस्तावना:-

जैन धार्मिक समाजाच्या सामाजिक व आर्थिक विकासासाठी स्वतंत्र महामंडळ स्थापन करण्याची मागणी गेली अनेक वर्षांपासून लोकप्रतिनिधी, विविध संघटना यांचेकडून केली जात आहे. जैन समाज व त्यांच्या विविध पोटजाती ह्या प्रामुख्याने आर्थिक व सामाजिक दृष्ट्या मागासलेल्या आहेत. राज्यातील सर्व जिल्ह्यात रहिवासी असलेल्या जैन समाजातील युवकांना मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाच्या धर्तीवर विविध योजनांचा (बीज भांडवल योजना, थेट कर्ज योजना, वैयक्तिक कर्ज व्याज परतावा योजना, गट कर्ज व्याज परतावा योजना) लाभ मिळून जैन समाजाच्या सर्वांगीण विकासासाठी व आर्थिक उन्नतीसाठी प्रयत्न करण्याकरिता खालीलप्रमाणे जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाची स्थापना करण्याबाबतचा प्रस्ताव मा. मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेस्तव सादर करण्यात येत आहे.

अ. राज्यातील जैन समाज व त्यांतर्गत येणाऱ्या सर्व पोटजातींच्या सामाजिक व आर्थिक उन्नतीसाठी मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाच्या धर्तीवर जैन समाजाच्या सामाजिक व आर्थिक विकासासाठी जैन समाज आर्थिक विकास महामंडळ स्थापन करण्याचे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

ब. सदर जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाचे नोंदणीकृत कार्यालय मुंबई येथे राहिल. महामंडळाचे मुख्यालय मुंबई येथे व जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाचे जिल्हा स्तरावरील कामकाज मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाच्या जिल्हा कार्यालयामार्फत पाहण्यात येईल.

क. या नवनिर्मित जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाची रचना खालीलप्रमाणे असेल. संचालक मंडळाची रचना खालीलप्रमाणे राहिल:-

१. शासन नियुक्त पदाधिकारी - अध्यक्ष
२. शासन नियुक्त पदाधिकारी - उपाध्यक्ष
३. मा. अप्पर मुख्य सचिव/ मा. प्रधान सचिव/ मा. सचिव - संचालक, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. सहसचिव/ मा. उपसचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. आयुक्त, अल्पसंख्याक आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, छत्रपती संभाजीनगर.
६. व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ, मर्या., मुंबई.
७. व्यवस्थापकीय संचालक, जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ
८. अशासकिय सदस्य - ०३,
९. संचालक, तसेच अशासकिय सदस्यांची नियुक्ती शासन करेल.

२. जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाची कार्ये खालीलप्रमाणे असतील :-

१. राज्यातील जैन समाजाच्या कल्याण व विकासासाठी काम करणे व त्यांचे सामाजिक सक्षमीकरण करणे.
२. जैन समाजाच्या व्यक्तींना अल्प व्याज दराने स्वयंरोजगाराकरिता कर्ज उपलब्ध करून देणे व त्याची वसूली करणे,

३. जैन समाजाची आर्थिक स्थिती सुधारण्यासाठी पतसाधने, साधनसामुग्री आणि तांत्रिक व व्यवस्थापकीय साधने पुरविणे.
४. जैन समाजासाठी आवश्यक साहित्य आणि सामुग्री यांची निर्मिती, जुळवणी व पुरवठा यासाठी आवश्यक वाटतील अशा सेवा देणे.
५. राज्यातील जैन समाजाच्या कल्याणासाठी योजना सुरु करणे आणि त्यांना चालना देणे व योजनासाठी अहवाल तयार करणे.
६. अतिप्राचीन जैन तीर्थांचे संरक्षण व संवर्धन.
७. अतिप्राचीन जैन ग्रंथांचे संरक्षण संवर्धन व पुर्नलेखन.
८. कायम पायी विहार करणाऱ्या जैन साधू संतांच्या विहारसाठी सुरक्षा.
९. आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल असलेल्या जैन विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती व शैक्षणिक कर्ज व्यवस्था.
१०. जैन समाजाच्या विधवा, परित्यक्ता महिलांसाठी विशेष योजना.
३. **जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाच्या योजना खालीलप्रमाणे असतील :-**
 - अ) २५% बीज भांडवल योजना:-**
 १. राष्ट्रीयकृत बँका, जिल्हा अग्रणी बँका व जिल्हा मध्यवर्ती बँकांच्या माध्यमातून योजना राबविणे.
 २. महामंडळाचा सहभाग २५ %,
 ३. बँकांचा सहभाग ७५% असेल.
 ४. या योजनेमध्ये महत्तम प्रकल्प मर्यादा रु.५.०० लक्ष असेल.
 ५. व्याजाचा दर ४% असून परतफेडीचा कालावधी ५ वर्ष असेल.
 - ब) रु. १.०० लक्षपर्यंतची थेट कर्ज योजना-**
 १. शासनाकडून प्राप्त भाग भांडवलातून महामंडळ ही योजना राबवेल.
 २. रु. १.०० लक्ष पर्यंत थेट कर्ज उपलब्ध करून देण्यात येईल.
 ३. लाभार्थीचा सहभाग निरंक.
 ४. ४८ समान मासिक हप्त्यांमध्ये मुद्दल रु. २,०८५/- नियमित परतफेड करणाऱ्या लाभार्थींना व्याज आकारण्यात येणार नाही. नियमित कर्जाची परतफेड न करणाऱ्या लाभार्थींना जेवढे कर्जाचे हप्ते थकित होतील त्या रक्कमेवर द.सा.द.से. ४% व्याज आकारण्यात येईल.
 - क) वैयक्तिक कर्ज व्याज परतावा रु.१०.०० लक्ष :-**
 १. शासनाकडून प्राप्त सहाय्यक अनुदान रक्कमेतून महामंडळ ही योजना राबवेल.
 २. बँकेकडून कर्जमर्यादा रु.१०.०० लक्षपर्यंत असेल.
 ३. बँकेने रुपये १०.०० लाखापर्यंतच्या मर्यादेत कर्ज मंजूर केलेल्या उमेदवाराने वेळेत कर्जाचे हप्ते भरल्यास, हप्ता भरल्यावर त्यातील व्याजाची रक्कम (१२% च्या मर्यादेत) त्यांच्या आधार लिंक, बँक खात्यात दरमहा महामंडळामार्फत जमा करण्यात येईल. सदर योजना संपूर्णपणे संगणकीकृत असून सदर योजना सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (पीएफएमएस) अथवा तत्सम संगणक प्रणालीद्वारे राबविण्यात येईल. व्यवसायाच्या स्वरूपानुसार कर्ज रक्कम मंजूर करण्यात येईल.
 ४. कुटुंबातील एकाच व्यक्तीला या योजनेचा लाभ घेता येईल.
 ५. वेबपोर्टल / महामंडळाच्या संगणक प्रणालीवर नाव नोंदणी अनिवार्य.
 ६. कर्ज परतफेडीचा कालावधी बँक निकषानुसार.
 - ड) गट कर्ज व्याज परतावा योजना रु. १०.०० लक्ष ते रु. ५०.०० लक्ष :-**
 १. शासनाकडून प्राप्त सहाय्यक अनुदान रक्कमेतून महामंडळ ही योजना राबवेल.
 २. बँकेकडून प्रती गटास कमीत कमी रु.१०.०० लक्ष ते जास्तीत जास्त रु.५०.०० लक्ष पर्यंतच्या मंजूर उद्योग उभारणीकरीता.
 ३. पात्र शेतकरी उत्पादक (Farmers Producers Organizations FPO) गटांना रु. १०.०० लक्षपर्यंत बिनव्याजी दराने कर्ज रक्कम उद्योगाकरीता देण्यात येईल.

४. योजना संपूर्णपणे संगणकीकृत असून सदर प्रक्रिया सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (पीएफएमएस) अथवा तत्सम संगणक प्रणालीद्वारे राबविण्यात येईल.

५. मंजूर कर्जावर ५ वर्षांपर्यंत अथवा कर्ज कालावधी या पैकी जे कमी असेल ते, कर्ज मंजूर केलेल्या गटाने वेळेत कर्जाचे हप्ते भरल्यास, हप्ता भरल्यावर जास्तीत जास्त १२ टक्के व्याज दराच्या आणि रु.१५.०० लाखाच्या मर्यादेत त्यातील व्याजाची रक्कम त्यांच्या आधार लिंक बँक खात्यात दरमहा महामंडळामार्फत जमा करण्यात येईल.

६. महामंडळ केवळ बँकेने वेळेत वसूल केलेली योग्य व्याज रक्कम अदा करेल.

७. गटातील उमेदवारांनी महामंडळाच्या अधिकृत वेबपोर्टल वर अर्ज सादर करणे बंधनकारक असेल. प्रस्ताव सादर केल्यावर दिलेल्या अटी व शर्तीनुसार प्रस्ताव पात्र ठरत असल्यास गटास संगणकीकृत सशर्त हेतुपत्र (Letter of Intent) दिले जाईल. गटाने या आधारे बँकेकडून प्रकरणावर कर्ज मंजूर करून घ्यावे लागेल.

इ) शैक्षणिक कर्ज व्याज परतावा योजना :- जैन समाजातील विद्यार्थी / विद्यार्थीनींना उच्च शिक्षणासाठी राज्यांतर्गत व देशांतर्गत अभ्यासक्रमासाठी रु.१०.०० लक्ष तसेच परदेशी अभ्यासक्रमासाठी रु. २०.०० लक्ष बँकेकडून कर्ज मंजूर केलेल्या रक्कमेवर कमाल १२% व्याज दरापर्यंत व्याज परतावा शासनाकडून प्राप्त सहायक अनुदान रकमेतून महामंडळामार्फत अदा करण्यात येईल.

ई) प्रधान मंत्री आवास योजनेतर्गत गृह कर्ज घेतलेल्या लाभार्थ्यांकरिता कर्ज व्याज परतावा योजना:- जैन समाजातील ज्या लाभार्थ्यांनी प्रधान मंत्री आवास योजनेतर्गत गृह कर्ज घेतलेले आहे, त्यांना बँकेकडून कर्ज मंजूर केलेल्या रक्कमेवर कमाल ८% व्याज दरापर्यंत व्याज परतावा शासनाकडून प्राप्त सहायक अनुदान रकमेतून महामंडळामार्फत अदा करण्यात येईल.

उ) कौशल्य विकास प्रशिक्षण योजना :- राज्यातील जैन समाजातील परंपरागत व्यवसायाचे आधुनिकीकरण झालेले असल्यामुळे त्या परंपरागत व्यवसायात कार्यरत असलेल्या तसेच इतर शैक्षणिक पात्रता धारण केलेल्या जैन समाजातील पात्र व्यक्तींना आधुनिक प्रशिक्षणाचा लाभ व्हावा तसेच कौशल्य विकास प्रशिक्षण प्रदान करून त्यांना कौशल्यपूर्ण बनवणे व त्याद्वारे रोजगार किंवा स्वयंरोजगार उपलब्ध करून देणे याकरीता महामंडळाकडून MSSDS च्या धर्तीवर कौशल्य विकास प्रशिक्षण योजना राबविण्यात येईल.

ऊ) महिला स्वयंसिद्धी व्याज परतावा योजना :- राज्यातील महिला बचत गटातील जैन प्रवर्गातील महिलांनी उत्पादीत केलेल्या वस्तूंचे उत्पादन, प्रक्रिया, मूल्य आधारित उद्योगांकरीता बँकांमार्फत मंजूर करण्यात आलेल्या रु.५.०० ते १०.०० लक्षपर्यंतच्या कर्ज रक्कमेवरील १२% व्याजाच्या मर्यादेत व्याज परतावा शासनाकडून प्राप्त सहायक अनुदान रकमेतून महामंडळामार्फत अदा करण्यात येईल.

४. उपरोक्त मुद्दा क्रमांक ५ मध्ये नमूद केलेल्या कर्ज व्याज परतावा योजनांकरिता स्वतंत्र लेखाशिर्ष तयार करण्यात येऊन याकरिता रु.१०.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यात येईल.

५. महामंडळाचे अधिकृत भागभांडवल रु. ५०.०० कोटी (अक्षरी रूपये पन्नास कोटी फक्त) इतके असेल. दरवर्षी या महामंडळास विविध कर्ज योजना राबविण्यासाठी अधिकृत भागभांडवलापैकी रु. ५.०० कोटी (अक्षरी रूपये पाच कोटी फक्त) इतके भागभांडवल मंजूर करण्यात येईल.

६. जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळाच्या कामकाजाकरिता मुख्यालयासाठी खालील प्रमाणे एकूण १५ पदे मंजूर करण्यात येत आहेत:

अ.क्र.	पदनाम	वेतन	आवश्यक पदे
१.	व्यवस्थापकीय संचालक	ग्रेड वेतन - ७,६००/- वेतनश्रेणी रु. १५६००-३९१००	०१
२.	सहव्यवस्थापकीय संचालक	ग्रेड वेतन - ६,६००/- वेतनश्रेणी रु. १५६००-३४८००	०१

३.	मुख्य वित्तीय अधिकारी (शासन नियुक्त)	ग्रेड वेतन - ६,६००/- वेतनश्रेणी रु.१५६००-३४८००	०१
४.	मा.अध्यक्षांचे खाजगी सचिव	ग्रेड वेतन - ४,४००/- वेतनश्रेणी रु.१५६००-३४८००	०१
५.	व्यवस्थापक	ग्रेड वेतन - ६,६००/- वेतनश्रेणी रु.१५६००-३४८००	०२
६.	लेखापाल	ग्रेड वेतन - २,८००/- वेतनश्रेणी रु.५२००-२०२००	०२
७.	लिपिक-टंकलेखक	ग्रेड वेतन - १,९००/- वेतनश्रेणी रु.५२००-२०२००	०४
८.	वाहन चालक	ग्रेड वेतन - १,९००/- वेतनश्रेणी रु.५२००-२०२००	०१
९.	शिपाई	ग्रेड वेतन - १,३००/- वेतनश्रेणी रु.४४४०-७४४०	०२
एकूण			१५

७. सन २०२४ - २५ या आर्थिक वर्षात जैन समाज अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ या करिता वेतन रु.१.१४ कोटी व वेतनेतर खर्चासाठी रु. २०.०० लक्ष असे एकूण रु. १. ३४ कोटी इतकी तरतूद मंजूर करण्यात येत आहे.

८. वरीलप्रमाणे प्रस्ताव मान्य झाल्यास केवळ जैन अल्पसंख्याक समाजाला त्याचा लाभ देय होणार असल्याने अल्पसंख्याक विकास विभागामध्ये राबविल्या जाणाऱ्या इतर सर्व अल्पसंख्याक समाजासाठीही विविध कर्ज व्याज परतावा योजना लागू केल्यास शासन धोरणामध्ये समानता आणण्यासाठी वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ व महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्गीय वित्त आणि विकास महामंडळ तसेच सुतार समाज आर्थिक विकास महामंडळाच्या धर्तीवर मुद्या क्रमांक ५ मध्ये नमूद सर्व कर्ज योजना मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळालाही लागू करण्यात याव्यात व याकरिता स्वतंत्र लेखाशिर्ष तयार करून त्याकरिता रु.१५.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे..

९. सदर शासन निर्णय दि.०४ ऑक्टोबर, २०२४ च्या मा.मंत्रीमंडळ बैठकीच्या निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२४१००४२१०६३४३६१४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मो. बा. ताशिलदार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
मा. राज्यपालांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,

मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव,
मा.मंत्री, अल्पसंख्याक विकास यांचे खाजगी सचिव,
मा.राज्यमंत्री, अल्पसंख्याक विकास यांचे खाजगी सचिव,
मा.अध्यक्ष, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई,
मा.प्रधान सचिव, (वित्त), मंत्रालय, मुंबई,
मा.प्रधान सचिव, (नियोजन), मंत्रालय, मुंबई,
मा.आयुक्त, अल्पसंख्यांक आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, छत्रपती संभाजीनगर.
सर्व संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ,
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र १/२. मुंबई/नागपूर
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई, जिल्हा कोषागार अधिकारी, मुंबई, ठाणे
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.
निवड नस्ती/का-५.